

Helytörténet

Érd múltja és történelmi emlékei

A honfoglalás előtt

Vitathatatlan, hogy Érd születési bizonyítványának az 1243-as dátumot viselő okirat tekinthető. Ám számos tény igazolja, hogy ezen a vidéken, a mai Érd közigazgatási területén – rövidebb-hosszabb ideig – már jóval régebben is éltek emberek. Még hozzá olyan tényekről van szó, amelyekre országhatáron túl is felfigyeltek. Vegyük csak sorra ezeket!

A Fundoklia-völgy, az ősember valahai vadásztelepe sajátos, gazdag növényvilágával és helyenként szarmata mészkőfoltokkal

Először is nagyon messzire, mintegy 50 ezer évvel ezelőtt-re kell visszanyúlni. Ugyanis az 1960-as évek elején, a mai Érd-Parkváros, az M7-es autópályán túli volt Ilka-major környékén, a Fundoklia-völgyben régészek neandervölgyi ősember vadásztelepét tárták fel. Én először a „bizonyítékokkal” a Jovicza Ignác és Patyi Vilmos által Ófaluban, a Hala-házban szervezett első helytörténeti kiállításon találkoztam. Azokkal a pattintott kőeszközökkel, állati csontok egy egy darabjával, amelyek aztán számos geológus, zoológus, paleontológus figyelmét felkel tették. Majd a szorgos, alapos kutatómunka eredményeként a régészek az utolsó eljegesedés előtti kort igazoló több mint 30 állatfaj csontmaradványára leltek. Egyedülálló mennyiségre, mintegy 50000 darabra. Az uralkodó faj a barlangi medve volt, de számottevő nagyságrendben akadtak jégkori vadló, gyapjas orrszarvú, rénszarvas, barlangi oroszlán, párdúc és mamut maradványaira is. A jelek szerint

a környék kiváló vadászterület volt. Nagy valószínűséggel a völgy nem lakóterületül, hanem az élelem, a lőtt vadak húsának nyitott veremként való tárolására szolgált. Az átmeneti időre megtelepedett embereknek számos kisebb szarmata mészkő üreg nyújtott menedéket. A kőeszközök alapanyagának zöme a nehezen megmunkálható kvarcit és kavics volt. Feltehetően a „szeleteket” hosszanti irányba pattintották le, és ebből finomították ki a különböző célú szerszámokat. A régészek mintegy 70 eszköztípust határoztak meg. Érthetően a tárgyak közt a leggyakoribb a bőr nyúzására és megmunkálására szolgáló késszerűség, a kaparó volt. A leletanyagok túlnyomó része az illetékes országos múzeumokba került, néhány darabja Érden a Magyar Földrajzi Múzeumba. A felfedezésről *Gáboriné Csánk Vera* tudományos közleménye Érd nevét világszerte ismerttette. Egyébként a völgy (mondják: Érd „Grand Canyonja”) vagy 300 növényfajt, zömmel virágokat – minden évszakban más

és más – kínál megtekintésre a kirándulók számára. Közülük 32 védett. Jelenleg a völgyben a kisállatfajok közül több gyíkféle is védett, igazi ritkaság a pannon gyík, amely feltűnően vékony, hosszúkás, törekeny termetű. A déli lejtőjű oldalak jó védelmet nyújtanak az egyszerű cickányok részére, és a terület lepkevilága is gazdag. A vas- és bronzkori halmok feltárása Százhalombatta és Érd határterületén ugyancsak bizonyíték arra, hogy a környéken folyamatosan éltek emberek. A halmok tulajdonképpen sírok, amelyekből több mint 100 volt (innen a Százhalombatta elnevezés), amelyekben a feltárás során számos Kr. e. 1600 előtti eszközt találtak: lószerszámokat, szarvasagancsból készült fegyvereket, nyílhegyeket, edényeket, csatokat stb. Ezeket a százhalombattai „Matrica” Múzeum őrzi. (Az első „halomfeltárók” Luczenbacher János és Kereskényi Gyula érdi plébános voltak). Igazoltak látszik, hogy a halottakat (feltehetően a kelták) máglyán hamvasztották, égették el, s az épített sírkamrákat töltötték fel földdel 3-4 méter magasan. Persze a háborúk alatti lövészároklások, a folyamatos földművelés a halmokat kopatták, itt-ott el is tűntették, amit nagyapámék földjén magam is megtapasztalhattam. A rómaiak itt-tartózkodása ugyancsak nyomot hagyott. A császárkorban (Tiberius és Claudius), a Krisztus utáni első században az egész Dunántúl a Római Birodalom provinciájává vált, amit az itt élő törzsről Pannóniának neveztek el. Északi és keleti határa – lime-se – a Duna volt. A jobb parton húzódó 15-20 kilométerenkénti erődítmények – Bécstől a Száváig – az ellenség megfigyelését szolgálták. Így Érdet a Camponában (Nagytétény) és Matricában (Batta) állomásozó castrum (katonai tábor) fogta közre. A római korból ránk maradt emlékek közül az Aquincumtól

dél felé vezető limes út érdi szakaszát fontos megemlíteni, amely a Kakukk-hegy horpadásában húzódik. Igaz, hogy a mai útburkolat már nem eredeti, jobbára a XX. században átrakott, felújított változat. Ez azonban nem csökkenti az ősi emlék történelmi értékét. Az utat ugyan mindenki igénybe vehette, elsősorban mégis katonai, közigazgatási és kereskedelmi célokat szolgált. Egyébként a megmaradt út kezdetén lévő II. Lajos király tiszteletére állított emlékmű kőoroszlán szobra is római eredetű. A hagyomány szerint (noha ez nem igazolt) a Benta-patakot átvívelő híd is a római korból származik. Aztán a téglagyár, a valahai dunai kikötő területén ezüstpénzeket, 52 római kori dénárt találtak, többek közt Jovicza Náci bácsi is. (A kutakodásban egyszer vele magam is részt vettem.) Több helyen – a Benta földeken, a Feketesas-dűlőben, a Hosszúföldek alján, a Simon pusztai dűlőben kerültek elő e kort idéző cserép- és téglatörmelékek. A Szent Sebestyén-kápolna környékén lelt köfeliratok arra utalnak, hogy – ha csak átmenetileg is – település lehetett a környéken. A Krisztus utáni harmadik században azonban számosan nyugtalanították a rómaiakat, míg nem a hunok egész Pannóniát birtokba nem vették. Aztán vagy 250 évig „parkoltak” itt a jobbára kalandozó természetű avarok, akiket az ezredik évhez közelítve Nagy Károly frank uralkodó kergetett ki innen. (Részlet dr. Szamenicky István Érd múltja és történelmi emlékei című könyvéből, amely megvásárolható az Óperencia Könyvesboltban és a Tudás Könyvkuckóban a Budai úton, valamint megrendelhető a kiadónál: Pop Eye Pont Kft. 1089 Budapest, Korányi Sándor u. 3/B. 06-1/785-2165, 06-30-221-3922, mail@pop-eye.hu.)

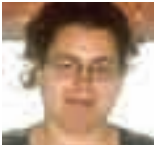
Tudja-e Érdről, hogy...

Honnan kapta a Kutjavár a nevét?

Az érdligeti Kutjavári úton található rom a nevét a közzsájon forgó legenda szerint onnan kapta, hogy a gótikus várkastélyban Mátyás király vadászkutyáit tartotta volna. Ennek igazságmagva (mivel minden monda mögött lehet valami) az, hogy Mátyás király valóban szívesen vadászott a Pilisben, de errefelé is megfordulhatott az akkor még nagy kiterjedésű és vadban gazdag erdőségekben. A név egyébként a törököktől ered, első írásos formáját Köpekhiszár (Ebvár) néven Tholdalagi Mihály erdélyi követ naplójában találjuk, aki 1627-ben a budai pasánál vendégeskedve itt vadászott, a várban megszállt, és a törököktől hallotta ezt a nevet. Eredetileg csak a régi magyar királyok vadásztáiról szólt a történet, s csak Kereskényi Gyula plébános, az első érdi helytörténetíró kötötte Mátyáshoz, aki szerinte ide „honterhes gondjaitól menekülve ki-kirándult és vendégeivel mulatott”. Az innen Hamza bég váráig, Ófaluba vezető alagút feltételezése természetesen szintén egy legenda. (Számos ilyen alagútlegenda él a nép képzeletében például Várpalota vára és a Bakonyban lévő Pusztapalota között, Eger vára és Diósgyőr között stb.) A történeti kutatás (*Torma István* régész) azonban kiderítette, hogy már jóval korábbi magánföldesúri kastélyról van szó, a diódi (diódsdi) castellummal azonos, mivel Diósd a török kor előtt még nyugatabbra feküdt, csak elpusztulása után települt a mai helyére. A Kutjavári út és a kastélyrom is csak 1950-től tartozik Érdhez, addig Diósdliget része volt. Első okleveles említés a kastélyról 1417-ből, Luxemburgi Zsigmond király idejéből maradt fenn, amikor a Csévi Sáfár család birtokolta. Az oklevél szerint Csévi Sáfár István unokái diódsdi kastélyukat Fedémesi János fia Miklósnak elzálogosították. (Ekkoriban – mint látjuk – vezetéknevek még nem alakultak ki.) Kovács Sándor

Érdliget és Diósd határán van a valahai „Kutyavár” maradék romja. Az építmény a XV. század után folyamatosan „kopott”, a XX. században a terület felparcellázása során a régi kővek nagy részét az építkezők hordták szét

Batkiné Húri Evelin

bevágjuk, belsejét (ha jól sikerült, akkor nem igen van) kiszedjük, és vanliakrémmel megtöltjük (valamint tejszínnel díszítjük meg). Tetejét vanliás kukorral/pótlóval meghintjük vagy karamellbe mártjuk. A vanliakrémet a következőképpen készítjük el: a tojásfelhárjékát a cukorhelyettesítő 2/3-ával gőz fölött keményre verjük, majd féltesszük. A tej 2/3 részét formi tesszük a vaníliával. A tojásárgákat elkeverjük a megmaradt cukorhelyettesítővel, a megmaradt hideg tejfel és a lisztkeverékkel. Hozzáadjuk a forró tejet, és a tűzhelynél addig főzzük folytonos keverés mellett, amíg olyan sűrű nem lesz, hogy elváljék a lábas aljától. Levéve a tűzről, amíg forró, hozzáadagoljuk részletekben a tojáshabot. Én a tetejére diétás csokit csorgattam olvasztva pár perc alatt megszilárdul és nagyon jó ízt ad neki.

A hozzávalók megvásárolhatóak az alábbi elérhetőségeken:

m-GEL Kft. 1044 Budapest, Megyeri út 76.
m-GEL Kft. 8200 Veszprém, Fenyves utca 99.
m-GEL Kft. 4900 Fehérgyarmat, Matolcsi út 7. illetve forgalmazóinknál: **www.m-gel.hu**

Adózási információk

Változtak a törvények

Tájékoztatjuk tisztelt adózóinkat, hogy a Magyar Közlöny 140/2011. számában kihirdetésre került az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CLVI. törvény. E törvénnyel több jogszabály is módosításra került, többek között módosította az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 29. § (1) bekezdését. Ennek értelmében 2012. január 1-jétől az első fokú közigazgatási hatósági eljárásért (méltányos kérelem, igazolási kérelem benyújtása, nullás igazolás) 3000 Ft illetéket kell fizetni. A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (Htv.) több rendelkezése módosításra került: Építményadó: megszűnik a törvény által biztosított adómentesség a szociális, gyermekvédelmi, nevelési-oktatási, egészségügyi intézmény céljára szolgáló helyiség tekintetében. E rendelkezés alapján 2012. január 1-jétől adókötelessé válik a vállalkozás tulajdonában lévő gyógyszerár, orvosi rendelő, oktatási-nevelési intézmény céljára szolgáló helyiség. Telekadó: 2012. január 1-jétől a Htv. 17. § alapján adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő telek (kül- és belterületen egyaránt). (Telek: az épülettel be nem épített földterület, ide nem értve az ingatlan-nyilvántartásban művelési ág szerint aranykorona-értékkel nyilvántartott és ténylegesen mezőgazdasági művelés alatt álló belterületi telek, a külterületi termőföld.) Ennek értelmében a fenti időponttól adókötelessé válik az út, parkoló által lefedett telek kül- és belterületen egyaránt. Január 1-jétől kezdődően az építési tilalom alatt álló telek 50%-a lesz csupán mentes az adófizetési kötelezettségtől alól.

Várakozási idők közzététele segíti az adózókat

Az ügyfelek ügyintézési lehetőségeiről történő magasabb szintű tájékoztatás, továbbá az adózók számára optimális ügyintézési időpontok megválasztása érdekében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatósága internetes honlapján hetente közzéteszi a központi ügyfélszolgálatain tapasztalható átlagos várakozási időket. A szolgáltató jelleg erősítése és az adózói komfortérzet növelése ösztönzi az adóhatóságot arra, hogy heti rendszerességgel tájékoztassa az adózókat a budapesti központi ügyfélszolgálatokon (például a Pest Megyei Adóigazgatóság XIII. kerület, Kresz Géza utca 15. szám alatt található félfogadási helyén) a közzételt megelőző héten mért átlagos várakozási időkről. Az információ a www.apex.hu oldalon keresztül, táblázatba foglalva érhető el: http://www.apex.hu/magyar_oldalak/regiok/kozepmagyarorszag/helyihirek/ugyfelvarakozas.html. A táblázat napi – azon belül óránkénti – bontásban, különböző színekkel jelölt várakozási intervallumok megjelenítésével segíti az ügyfelek tájékozódását. Az adózóknak célszerű az azokban az időpontokban felkeresni az adóhatóság ügyfélszolgálatát, amely zöld színnel került megjelenítésre (ezek ügyintézési helyenként változnak), hiszen a megelőző heti tapasztalatok alapján ezekben az időpontokban az átlagos várakozási idő nem haladta meg a negyed órát. Ugyanakkor a pirossal megjelölt időpontok helyett (amelyek szerda 10.00 és 14.00 óra között jellemzőek) érdemes más ügyintézési időt választani, ellenkező esetben az adózóknak három-negyed órát meghaladó várakozással kell számolniuk. Az adóhatóság bízik abban, hogy új szolgáltatása segíti az adózókat az optimális ügyintézési idő megválasztásában, ezzel is hozzájárulva az adókötelezettségek megfelelő módon történő teljesítéséhez.